

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 18. decembra t. l.

Vojna.

JUNAKOV GROB.

Valentin Sinkovič.

V listih čitamo, da je padel na severnem bojišču Valentin Sinkovič, začasni učitelj v Podbrežju pri Mariboru.

Blag mu bodi spomin!

ŠESTDESETLETNICA VLADANJA CESARJA FRANCA JOŽEFA I.

Dne 2. t. m. so po vseh šolah naše domovine slovesno praznovali šestdesetletnico vladanja cesarja Franca Jožefa I. — Učenci in učenke so se s svojim učiteljstvom udeležili služb božjih. Po šolah so razlagali mladini življenje cesarjevo in kazali na pomembnost in resnost sedanjih dogodkov. Učenci in učenke so kupovali patriotične znake, razglednice itd. Cesarjeve podobe so bile okrašene s cvetjem in zelenjem. — Tudi ob tej priliki so vse naše šole v polni meri izpolnile svojo patriotično nalogo.

PRESTOLONASLEDNIK KAREL FRAN JOŽEF — POTOMEČ JURIJA PODJEBRADSKEGA.

V praški »Union« priobčuje Avguštin Seifert članek pod naslovom »Listek iz obiteljske kronike novega prestolonaslednika Karla Franca Jožefa«, v katerem na temelju zgodovinskih podatkov prihaja do zaključka, da teče v sedanjem prestolonasledniku kraljevska kri češkega kralja Jurija Podjebradskega. Saški kralj Albert se je poročil z Zdenko, hčerko češkega kralja Jurija Podjebradskega. Direktna linija saške kraljeve rodovine od kralja Alberta pa do sedanjega kralja Friderika Avgusta III. se dá natanko ugotoviti. Naš prestolonaslednik se je rodil kot sin nadvojvode Otona in njegove soproge Marije Jožefe, ki je hčerka saškega Jurija in sestra sedanjega saškega kralja Avgusta Friderik III.

ST. PETERSBURK — ODSLEJ PETROGRAD.

Glasom odloka trgovskega ministristva se javlja, da je ruska brzozjavna uprava ime »St. Petersburg« izpremenila v »Petrograd«.

ZASTAVE NA HRVATSKEM.

Ban je odredil, da se smejo razobešati na Hrvatskem in v Slavoniji le rdeče-belomodre narodne zastave, nadalje rdeče-belo-zelene ogrske in črno-rumeneavstrijske zastave. Uporaba drugih zastav se kaznuje. S tem je prepovedana srbska narodna zastava. Ban uradno pristavlja, da s svojo odredbo ni rešil vprašanja o zastavi in o znakih, za katere se Hrvatska in Ogrska že precej časa prerekata.

POŠTNE OLAJŠAVE ZA VOJAŠKE POŠILJATVE.

Po zgledu državnih železnic, ki so dovolile brezplačen prevoz nad 20 kilogramov težkih vojaških pošiljatev, je sedaj tudi poštna uprava dovolila brezplačen prevoz za zavoje do 20 kg teže, ki vsebujejo pošiljatev za vojake na bojnem polju, zlasti gorko obleko, ako so naslovljeni na vojnoscbrstveni urad (Kriegsfürsorgeamt) na Dunaju ali pa na njegove podružnice in zbiralnice v večjih provincialnih mestih. Dalje se odslej naprej lahko poštnine prosto pošiljajo časopisi in druge tiskovine na vse bolnišnice in zdravnišča, kjer se zdravijo ranjeni ali bolni vojaki, in sicer pod pogojem, da se v naslovu dodeneta opazki: Zbiralnica (Sammelstelle) »Rdečega križa« in pa »Vojaška podpora« (Militär-Unterstützungssache).

POLOŽAJ ZNANSTVENONA OBRAŽENIH ČRNOVOJNIŠKIH OBVEZANCEV.

Kakor znano, se je ob vpoklicanju v letih 1878. do všteteja l. 1890. rojenim, doslej še ne pritegnjenim, črni vojski obvezanim možem, ki so svoječasno na naboru, ali pa ki sedaj na pregledovanju dokažejo fisto znanstveno usposobljenost, ki jo zahteva brambni zakon za udobnost enoletne preženčne službe, pripoznala pravica — ako so tudi moralno usposobljeni — da smejo nositi znak enoletnih prostovoljcev. — Tozadevno se je že večkrat izprožilo vprašanje, ali in vkoliko morejo ti vojni obvezanci doseči šarže, in sicer posebno tudi ono častniškega aspiranta ali častni-

ka? — C. kr. brzozjavni korespondenčni urad je v položaju, da more v tem pogledu sporočiti naslednje: Pripoznanje do nošenja znaka enoletnih prostovoljcev naj opravičencem nudi isti položaj in enako postopanje z njimi, kakor so ga deležni enoletni prostovoljci. — Vežbali se bodo torej po možnosti v posebnih oddelkih in bodo, vkolikor odgovarjajo drugim pogojem, svoječasno imenovani za podčastnike. Po dovršenju prvega militarističnega vežbanja se črnovojniški obvezanci, ki odgovarjajo splošnim, v to določenim pogojem, podreje po potrebi nadaljnemu vežbanju, da dosežejo usposobljenje za rezervnega častnika in morejo biti potem imenovani najprej za častniškega, oziroma kadetskega aspiranta. — Kar se tiče drugih črnovojniških obvezancev, ki so takoj po poteku periode prvega vežbanja določeni k vojskim oddelkom, morejo biti istotako, kakor enoletni prostovoljci, tudi brez omejenega specialnega vežbanja, imenovani za kadete, ako so se odlikovali pred sovražnikom z osebno hrabrostjo, previdnostjo in spretnim vodstvom svojega roja, voja ali kake patrulje, ako so s svojim zgledom delovali vzpodbudjevalno ali če so se sploh ob težavnih razmerah izkazali praktično usposobljene za poveljnika voja. — Sicer je tem črnovojniškim obvezancem dano na svobodo, da v smislu brambnega zakona vstopijo za čas vojne vslošno vojni silo ali deželno brambo. V tem slučaju sta jim odprta — seveda v mejah ozirov na militaristično izvežbanost in na številno stanje — tudi izbira oddelka in — ob dani drugačni usposobljenosti — izvežba za častniške šarže.

3771 NOVIH POROČNIKOV V REZERVU.

Z novembrom je bilo imenovanih za poročnike 2669 kadetov in praporščakov pri infanteriji, 161 pri konjenici, 268 pri poljskem topništvu, 168 pri trdnjanskem topništvu in pri zdravniški službi 54, v vsem torej 3771 novih poročnikov.

BOGOSLOVCI — VOJAŠKI PROSTOVOLJCI.

Slušatelji evangeljske teološke visoke šole v Požunu so sklenili, obvestiti hrišćevskega ministra, da se z ozirom na sedanjih težkih čas nočejo poslužiti zakonito zajamčene ugodnosti oprostitve od vojaške službe in da so v svrhu obrambe domovine na razpolago vojaškim oblastem. Ob enem so tudi, 77 po številu, izdali oklic v tem smislu na ogrsko teološko mladino.

»LJUBITE SVOJE SOVRAŽNIKE!«

List »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« piše: Zaradi razumljivega vznemirjenja glede usode naših v sovražnem ujetništvu živečih domačinov je neki, sicer osamljeni list zahteval smrt v nemškem ujetništvu živečih sovražnikov, n. pr. mladega Delcasseja in brata Sir Greyvega, ako se usoda naših ujetnikov ne izboljša v kratkem. Upravičeno ogorčenje oprošča take izjave. Ali vojna se vojuje proti sovražni državi moči in ne proti poedinem, ker so pripadniki iste države. Tudi za sovražnike velja, kakor hitro je ujet, nemška krščanska zapoved: Ljubite svoje sovražnike. Te zapovedi se drže naše hbrabe čete, naši nevtrudljivi zdravniki in postrežniki in ravno tako požrtvovalne sestre »Rdečega križa«, in to ne zaradi ozirov na inozemstvo, temveč zaradi svoje vesti in zakona samospoštovanja. Tako zahteva pravost nemškega ljudstva. Na tem se tudi zaradi slučajnosti, da so nekateri v naše roke padli inozemci bratje ali sinovi sovražnih državljanov, ne sme ničesar predrugačiti.

POSREDOVANJE ZA MIR.

List »Der Morgen« poroča: Iz Švice došli, politiško dobro poučeni prijatelj nam poroča, da se od izbruha vojske tretjič podvzeta akcija za sporazum med vojskovoječimi se državami vodi s posebnim pritiskom. V nasprotju s prejšnjimi poizkusi je sedanj ž e sedaj vtoliko uspešnejši, ker se je trudu prijatelj miru v Švici in Severni Ameriki posrečilo zbuditi močno razpoloženje javnega mnenja. Podpiran po tem gibanju, je tako švicarski zvezni predsednik kakor predsednik Wilson, tako tudi pod močnejšim vplivom Carnegia pripravljen pospeševati akcije prijateljev miru ne več samo teoretično, ampak tudi praktično. Opažajo se že znaki delovanja v tej smeri in so se baje dosegli že praktični uspehi. K temu pristavlja »Der Morgen«: Toliko naš izvestitelj, o katerem imamo dovolj vzroka, da ga smatramo za dobro poučenega. — Dunajska »Information«, ki je pisana v najstrožjem avstrijsko-patriotičnem in monarhističnem duhu, pravi, da vesti o namerah po posredovanju nikakor nočejo po-

tilhniti ter pripominja: Dotične vesti prihajajo sedaj iz Washingtona, sedaj iz Berna v Švici, sedaj iz Holandske. Je nekaj resnice v njih, ali le nekaj. Doslej se ni zgodilo nič drugega, nego da so nevtralni kabineti stopili v stike med seboj, da vidijo, ali bi se ne mogli sporazumeti o formi in bistvu vprašanja do vojujočih, ne bi li mogli staviti kake posredovalne ponudbe. Kakor vidimo, gre za stadij pripravljanja. Ali nastane iz tega kaj konkretnega, ali se bodo mogli nevtralni sporazumeti vtoliko, da bodo mogli uprizoriti skupno demaršo — to se bo šele videlo. Razen Zedinjenih držav in Švice se menda udeležujejo dogovorov tudi Italija, Španska in Nizozemska, ki pa niso (dogovori namreč) za sedaj — to treba še enkrat naglasiti — nič drugega, nego akademična izmenjava misli o možnosti.

MOČ IZLAMA.

Ker že govore, da je turški sultan proglasil svetovno vojno, in pa o možnosti vstaje vsega izlamskega sveta, bo zanimalo čitatelje, ako podamo po praškem »Casu« cenzurirani članek, iz katerega je razvidno, kolika so navzkrižja med pripadniki Izlama po raznih krajih sveta v kulturnem pogledu državnega pripadništva. Med mohamedani ni izrazite zavesti edinstva. Zato pravijo vsi poznavalci Izlama, da gibanje takozvanega panmuslamiizma nima odziva v večjih masah današnjega muzelmanstva. K verski razcepjenosti prihajata še narodnostna in jezikovna ter državna razkosanost. — V otomanski državi sami so Turki v manjšini, in ta je manje kulturna in zavedna. Arabci, ki bi se morali v prvi vrsti odzvati sultanovemu pozivu in se upreti proti Angliji in Franciji, sovražijo Turke in jih smatrajo za svoje tlačitelje in uzurpatorje kalifata. Znani orientalist dr. Musil piše v »Österreichische Monatsschrift für den Orient«: Najnevarnejši za obstanek turške države so Arabci in narodno gibanje med njimi. Šole, ustanovljene po evropskih in ameriških kristianih, so jim vcepile narodno zavest. Mladoturška vlada nastopa jako energično proti njim, uničuje glavne arabske liste, razpušča društva, arabske dijake uvršča v vojsko itd. Mladoturki nočejo odnehati, vedoč, da bi po samostalnosti Arabcev njihov vladar postal glavar Izlama. Saj prorok je bil Arabec, kobe sveti mesti sta v Arabiji, sveta knjiga je pisana v arabskem jeziku, ki je liturgični jezik vseh mohamedanov. Zato se Mladoturki tako boje Arabcev, dočim Rusi, Angleži in Francozi podpirajo narodno gibanje med Arabci. Aga Kan, je izdal proglas, v katerem obsoja postopanje Turčije. V Egiptu se Felahi drže mirno, istotako mohamedanci v ruskem delu Kavkaza. Poziv na sveto vojno utegne delovati na afriške Senuse, ki so se dosedaj bojevali v Tripolisu proti Italiji, a ravno ta okolnost vznemirja Italijane. Povsemtem je verjetno, da se sveta vojna razvname samo v mejah ožje Turčije.

APEL NA DOBRA SRCA.

Bliža se Božič! Vsakdo je v tem lepem času najrajši doma v krogih svojih ljubih. Toda letos jih je mnogo, mnogo, ki ne bodo mogli uživati te sreče. Bolni, oddaljeni od svojega dragega doma, leže v bolnišnicah. Kot nikdar popreje, bodo občutili na Sveti večer osamelost in pogrešali svoj mili dom.

Da se tem usmiljenim vrednim ranjenim vsaj nekoliko nadomesti to, česar jim tujina ne more dati, se obračamo do usmiljenih, dobrih src.

S prostovoljnimi, tudi malimi prispevki lahko pripomorete mnogo, da pridedimo tem siromakom lep božični večer.

Sprejemimo vse, bodiši v blagu ali denarju.

Denar in blago (moko, jajca, maslo, sladkor, rozine, sadje, med, orehe, čokolado, pecivo, konjak, čaj, malinovec, cigarete in cigare, cigaretne ustnike, tobak, pipe, užigalice, nože, palice, razglednice, pisemski papir, perilo i. dr.) naj se pošlje do 15. decembra t. l. na ljubljanski mestni magistrat.

V Ljubljani, 25. novembra 1914.

Damski odbor.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Učiteljstvo v Starem trgu pri Rakeku 1% od mesečne plače 5 K 84 v; učiteljica Franja Koščeva v Bučki 10 K; krajni šolski svet v Bušehi vasi 10 K; učiteljica Albina Kocijančičeva v Bušehi vasi 5 K; popust plače učiteljstva v Mokronogu 11 K; popust plače učiteljstva v Leskovcu 4 K 78 vin.; popust plače učiteljstva v Št. Rupertu 12 K 15 vin.; zbirka nadučitelja J. Goloba v Raki 32 K; popust plače učitelj-

stva na Dobrovi 4 K; koncert učitelja Pavličičeva v Pazinu 500 K; učiteljstvo v Spodnji Šiški 16 K; šolska mladina v Nabrežini 23 K 70 vin.; učiteljice na Vrhniki nabrale 400 K; šola v Solkanu izkazuje nabranih 228 K; šolsko vodstvo v Ročinju izkazuje nabranih 52 K 30 vin.; šolska priredba v Žireh 98 K; učiteljstvo v Zatičini od plač za november 4 K 35 vin.; učiteljstvo v Starem trgu pri Ložu od plač za november 5 K 84 vin.; učiteljci Tončka Kračmanova in Zinka Fabjanova v Laškem od plač za november 4 K; učiteljstvo v Loškem potoku donesek ponovljene svoje prireditve 48 K; popust plače učiteljstva v Mokronogu 11 K; popust plače učiteljstva v Št. Rupertu 12 K 8 vin.; nadučitelj Fran Grudnik v Trebelnem nabral 100 K; nadučitelj Josip Pečnik v Št. Jurju pod Kumom nabral 52 K 46 vin.; krajni šolski svet v Lučinah 15 K; šolsko vodstvo v Suhorju nabralo 187 K 77 vin.; šolsko vodstvo v Dornbergu 109 K; šola v Stanjelu 293 K 76 vin.; šola v Marezigah pri Kopru 23 K 70 vin.; šolsko vodstvo v Smartnem v Brdih izkazuje nabranih 438 K 32 vin.; šola v Avbru 38 K 90 vin.; šolsko vodstvo pri Sv. Martinu v Brdih 340 K; učiteljstvo Ciril-Methodovih šol v Trstu za november 17 K; skupaj 3113 K 95 vin.

Vpredzadnji številki izkazanih K 6308·60 Danes izkazanih K 3113-95

Doslej nabranih K 9422-55
Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

DAVORIN JENKO.

Dne 26. novembra t. l. je v Ljubljani, v Kolodvorski ulici št. 11, umrl skladatelj slovenske narodne himne, Davorin Jenko.

»Naprej, zastava Slave«. To pesem, ki jo pojo po vsem Slovenskem in daleč drugod po svetu v slovanskih deželah, to pesem, ki je navdušila že nešteto src, ki doni pri vsaki narodni slavnosti, je Davorin Jenko podaril svojemu narodu in si s tem zagotovil častno mesto v zgodovini našega narodnega razvoja.

Davorin Jenko se je porodil dne 10. novembra 1835. leta v Dvorjah poleg Cerkljan na divnem Gorenjskem. Bil je sin kmetiških staršev in sorodnik pesnika Simona Jenka. Po dovršenih gimnazijskih študijah je študiral na Dunaju pravoslovje, obenem pa tudi glasbo, ki ga je sploh bolj mikala kakor suhoparna veda.

Majhen je bil takrat na Dunaju krog slovenskih dijakov. V tem krogu sta igrala posebno vlogo Simon Jenko in Davorin Jenko, v tem krogu se je porodila pesem »Naprej, zastava Slave«, ki jo je Davorin Jenko uglasbil. Dne 16. maja 1860. se je porodila naša himna, ki je bila prvič natisnjena v zvezku »Slovenske pesmi za čveterospev, dvospev, samospev in klavir, zložil na Dunaju Davorin Jenko« in ki jo je posvetil dr. J. J. Strossmajerju, utemeljitelju akademije jugoslovanske, l. 1861.

Davorin Jenko je kmalu potem popustil studiranje pravnih knjig in se je popolnoma posvetil glasbi.

Jovan Ristič, znani srbski državnik in nekdanji regent, ki mu je Jenkova himna »Naprej« jako ugajala, je pomagal Jenku, da je dobil službo gledališkega kapelnika v Belgradu.

Dolgo let je deloval Jenko v Belgradu. Iz skromnega gledališča je napravil moderno gledališče, bil je duša vsega glasbenega življenja v Belgradu, in podaril srbsk. narodu mnogo krasnih skladb. Največje njegovo delo je opereta »Vračara ali Baba Hrka«, ki se je prvič uprizorila na belgrajskem gledališču. Kralj Milan, ki je bil Jenku jako naklonjen, ga je imenoval za dvornega kapelnika in ga odklikoval z redom Sv. Save, za njegove zasluge na polju glasbene umetnosti pa so ga razna društva imenovala za častnega člana, tako tudi naša »Glasbena Matica«.

Zadovoljno in srečno je živel Davorin Jenko v Belgradu, a svoje ožje domovine ni nikoli pozabil. Ko je šel v pokoj, se je vrnil v staro domovino in se naselil v Ljubljani.

Davorin Jenko je bil blaga duša, mož velikih darov in najsi je tudi vse svoje moči posvetil srbski glasbi, njegovo ime ostane zapisano z zlatimi črkami v zgodovini slovenskega narodnega in umetniškega razvoja kot skladatelja naše narodne himne. Bodí čast in slava njegovemu spominu!

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?